

UNIwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w
POZNANIU

**KATEDRA I KLINIKA HIPERTENSJOLOGII, ANGIOLOGII I CHOROÓB
WEWNĘTRZNYCH**

Adres:
ul. Długa 1-2
61-848 Poznań

tel.: 61/8549090
fax: 61/8549086

RECENZJA

rozprawy doktorskiej **mgr Marii Wołyniec**

z Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

pt. „**Ocena występowania zespołu metabolicznego i poszczególnych jego
składowych populacji miejskiej i wiejskiej w obserwacji trzyletniej**”

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Marii Wołyniec porusza zagadnienie bardzo istotne z punktu widzenia lekarzy zajmujących się leczeniem pacjentów z zespołem metabolicznym.

Gratuluje podjęcia tak ważnego problemu, który, pomimo stałego postępu naukowego i klinicznego nadal stanowi wyzwanie dla lekarzy zajmujących się tym zagadnieniem.

Zespół metaboliczny jest problemem klinicznym, na który zwrócono uwagę już kilkadziesiąt lat temu. Z czasem ewoluowały nazwy tego zespołu (zespół X, syndrom oporności na insulinę) oraz kryteria rozpoznania tej jednostki chorobowej. Niezmienny pozostaje jednak fakt, że zespół metaboliczny jest kompilacją występowania zaburzeń gospodarki węglowodanowej, nadciśnienia tętniczego, dyslipidemii oraz otyłości.

Bez wątpienia można stwierdzić, że zespół metaboliczny jest chorobą cywilizacyjną. W związku z tym jego największe rozpowszechnienie obserwuje się w krajach wysoko rozwiniętych zlokalizowanych zarówno w Europie jak i Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Zespół metaboliczny był analizowany również w Polsce w programie WOBASZ, który pokazał wyraźnie, że zaburzenie to stało się ogromnym problemem klinicznym także w populacji polskiej.

Z tego powodu dysertacja mgr Marii Wołyniec wpisuje się bardzo dobrze w analizę problemu zespołu metabolicznego właśnie w populacji mieszkańców polskich miast i wsi.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska pod względem redakcyjnym wykonana jest starannie i obejmuje 61 stron tekstu. Praca ma budowę klasyczną, składa się ze spisu treści, wykazu skrótów, wstępu, rozdziału omawiającego cel pracy, materiał i metodykę oraz wyników badań jak również zawiera dyskusję, streszczenie w języku polskim i angielskim, piśmiennictwo oraz spis tabel i rysunków. Bibliografia uwzględnia 80 pozycji piśmiennictwa angielsko- i polskojęzycznego, które zostały wybrane racjonalnie z uwzględnieniem najważniejszych historycznych i najnowszych pozycji.

Przejrzystości pracy dodaje umiejętne podzielenie wstępu i metodyki na czytelne podrozdziały, co ułatwia zapoznanie się z rozprawą i jej ocenę. Umieszczenie w dysertacji 26 tabel oraz 6 rycin łącznie z tekstową interpretacją wyników sprawia, iż skonfrontowanie opisu wyników i dyskusji z danymi tabelarycznymi nie nastręcza trudności.

We wstępie Autorka przedstawiła historyczne ujęcie problemu zespołu metabolicznego, jego definicję oraz patogenezę i epidemiologię.

Zasadniczym celem pracy była ocena częstości występowania zespołu metabolicznego oraz poszczególnych jego składowych w populacji miejskiej i wiejskiej w badaniu początkowym oraz po trzech latach badania PURE Polska. Doktorantka wyszczególniła także 5 hipotez badawczych dotyczących poszczególnych składowych zespołu metabolicznego.

W kolejnym rozdziale opisano materiał i metodykę badań. Praca badawcza została oparta na badaniu PURE (Prospective Urban and Rural Epidemiological Study), które objęło populacje mieszkańców Wrocławia i okolicznych wsi. Czynniki ryzyka poddano ocenie w cyklach 3-letnich.

Utworzona kohorta składała się z 2036 osób, które wyraziły pisemną, świadomą zgodę na udział w badaniu. Analiza dotyczyła lat 2007-2010.

Narzędzie badawcze stanowiło 6 kwestionariuszy ankiet zgodnych z międzynarodowym protokołem badania. Doktorantka użyła następujące kwestionariusze: gromadzące dane o gospodarstwie domowym i jego członkach oraz gromadzące dane o osobie badanej (kwestionariusze indywidualne). Ponadto u każdej osoby badanej wykonano pomiary antropometryczne (wzrost, masa ciała, obwód talii i bioder), pomiary ciśnienia tętniczego krwi, badanie ekg, badanie spirometryczne oraz badania biochemiczne (stężenie glukozy w surowicy krwi i profil lipidowy).

Uzyskane wyniki poddane zostały poprawnej analizie statystycznej o charakterze ilościowym i jakościowym. W celu prześledzenia zmian w częstości rozpoznania i przebiegu zespołu metabolicznego w badaniu po 3 latach w porównaniu do badania początkowego Doktorantka podzieliła badaną kohortę na 4 grupy:

grupa 1 – bez zespołu metabolicznego

grupa 2 – poprawa zespołu metabolicznego

grupa 3 – zespół metaboliczne de novo

grupa 4 – zespół metaboliczny utrzymany

Analiza różnic pomiędzy grupami z różnym przebiegiem zespołu metabolicznego została wykonana przy pomocy testu chi kwadrat (dla zmiennych jakościowych) lub testu ANOVA w przypadku wieku. Analiza post-hoc została wykonana metodą wielokrotnych powtórzeń z poprawką Holma.

Dla wszystkich analiz Doktorantka przyjęła poziom istotności $p < 0,05$.

Uzyskane wyniki Autorka przedstawiła za pomocą licznych tabel i rycin.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki wcześniejszych badań. Uzyskane przez siebie wyniki odniosła do rezultatów uzyskanych przez innych autorów. Wykazała przy tym umiejętność krytycznego myślenia i argumentowania w połączeniu z prawidłowym posługiwaniem się cytowaniami.

Przedstawione na wstępie hipotezy badawcze znalazły odzwierciedlenie w omówieniu wyników i we wnioskach końcowych.

Istotę każdej recenzji stanowią uwagi krytyczne, dające Autorce szansę skorygowania niedociągnięć i błędów przed publikacją dysertacji w czasopiśmie. Poniżej wspomnę o kilku wątpliwościach jakie nasunęły mi się po przeczytaniu z zainteresowaniem niniejszej pracy.

- Już na wstępie moją wątpliwość wzbudził tytuł rozprawy doktorskiej, który brzmi „Ocena występowania zespołu metabolicznego i poszczególnych jego składowych populacji miejskiej i wiejskiej w obserwacji trzyletniej”. Moim zdaniem Autorka pominęła literę „w” i powinno być „...w populacji miejskiej i wiejskiej...”.

- Do wyjaśnienia skrótów użytych w dysertacji Doktorantka użyła j. angielskiego. Jedynym skrótem polskim jest ZM odnoszący się do zespołu metabolicznego. Wydaje mi się, że powinna tutaj konsekwentnie „trzymać się” j. angielskiego.

- W wykazie skrótów użytych w pracy zabrakło wielokrotnie powtarzanego w tekście RR (jako ciśnienie tętnicze) oraz TG (trójglicerydy).

- W opisie składowych zespołu metabolicznego a ściślej rzecz biorąc nadciśnienia tętniczego Doktorantka oparła się o wytyczne ESH i ESC z 2015 roku. Najnowsze wytyczne tych towarzystw naukowych pochodzą z 2018 roku, a ponieważ badanie PURE dotyczyło populacji polskiej warto byłoby skorzystać z wytycznych Polskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego z 2019 roku

- W rozdziale Materiał i metody Doktorantka podała, że wykonano 2 pomiary ciśnienia tętniczego na prawym ramieniu. Wydaje mi się, że pomiar ciśnienia tętniczego powinien być wykonany na obu ramionach w celu wykluczenia chociażby zespołu podkradania. Wówczas ciśnieniu systemowemu odpowiadałaby wyższa wartość uzyskana w pomiarze.

- W tabeli 2, 16, 18, 25, 26a i 26b odnośnie wieku brakuje jednostki „lata”

- W tabeli 13, 25, 26, 26a i 26b odnośnie stężenia LDL brakuje jednostki „mg/dl”

- Na str. 30 w tekście poniżej Tabeli 3 jako kryterium rozpoznania zespołu metabolicznego w odniesieniu do składowej jaką jest nadciśnienie skurczowe jest >130 mmHg a powinno być ≥ 130 mm Hg.

- Wnioski wysnute z przeprowadzonego badania i opisane przez Doktorantkę dotyczą postawionych na wstępie hipotez badawczych, natomiast całkowicie brak jest odniesienia do założonego celu pracy a dotyczącego oceny częstości występowania zespołu metabolicznego oraz poszczególnych jego składowych w badanych populacjach.

Wyszczególnione przez mnie uwagi nie obniżają jednakże wartości pracy. Mam nadzieję, że będą one pomocne w przygotowaniu publikacji lub przy planowaniu kolejnych badań.

Mgr Maria Wołyniec w rozprawie pt. „Ocena występowania zespołu metabolicznego i poszczególnych jego składowych populacji miejskiej i wiejskiej w obserwacji trzyletniej” wykazała umiejętność samodzielnego wybrania tematu i wytyczenia hipotez badawczych, zastosowania odpowiedniej metodologii, opracowania otrzymanych wyników oraz wyciągnięcia właściwych wniosków.

Uważam, że rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 z dnia 14 marca 2003 r. O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. Z 2017 r., poz. 1789).

Wnoszę, więc do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie mgr Marii Wołyniec do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z wyrazami uszanowania

Poznań, 29.07.2022

Prof. dr hab. med. Katarzyna Pawlaczyk-Gabriel